

Effectiveness of ontological security training on psychological safety and existential anxiety of elder people

*Yarian S¹, Rahian H², Asgharnejad Farid AA³, Vahedi H⁴, Ameri NF⁵, Dehghan Najmabadi

CrossMark
click for updates

M⁶

1- MSc, Department of Clinical Psychology, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (**Corresponding Author**)

E-mail: sajadyaryan@gmail.com

2- MA, Department of Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

3- Associate Professor, Department of Clinical Psychology, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

4- PhD, Department of Psychology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

5- MA, Department of Psychology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

6- PhD, Department of Humanistic Sciences, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

Abstract

Introduction: Old ages are one of the most major period of human life which because of its nature and being close to death time enhances deep questions about existential identity of man, anxiety related to effacement and annihilation, meaningfulness, feelings of unsafety, loneliness and seclusion in mind of most elder people. So this research has been done to review the effectiveness of ontological security training on psychological safety and existential anxiety of elder people in nursing home of Yasuj city.

Method: This study is a semi-experimental, two-group test with pretest, posttest and two-month follow up. The population includes all elder people residing at Ferdows nursing home in Yasuj city in 2018. The statistical sample is a 30-people group which was purposively selected and randomly divided into two test and control groups (each of 15 people). The test group was trained by 6 weekly meetings each takes 45 minutes with the training program of ontological security based on Giddens theory, while the control group had no interfere during the research. Then people of both groups have been post-tested and followed up. The data gathering tools were psychological safety questionnaire (Edmondson, 1999) and existential anxiety questionnaire (Weems et al, 2004) and the data was analyzed by repeated measure ANOVA in SPSS, v 23.

Results: The results showed that ontological security training significantly affects psychological safety ($P < 0.001$) and existential anxiety ($P < 0.05$) of elder people in nursing home, but this significance was not prolonged for existential anxiety in follow up step ($P > 0.05$). Hence this kind of training could result in increasing psychological safety and decreasing existential anxiety of elder people of the center.

Conclusion: Ontological security training decrease some part of existential anxiety of elder people while improving their psychological safety, so it could be applied as an effective training method for elder people.

Keywords: Ontological security, Psychological safety, Existential anxiety, Elder people.

Received: 25 April 2019

Accepted: 29 May 2019

Access this article online

Website:
www.joge.ir

DOI:
[10.29252/joge.3.4.1](https://doi.org/10.29252/joge.3.4.1)

اثربخشی آموزش امنیت هستی‌شناختی بر امنیت روانی و اضطراب وجودی سالمندان

*سجاد یاریان^۱، هادی رهیان^۲، علی اصغر اصغرنژاد فرید^۳، هلیا واحدی^۴، نازنین فاطمه عامری^۵، مهناز دهقان نجم‌آبادی^۶

۱- کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
پست الکترونیکی: yaryan.s@iums.ac.ir

۲- کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

۳- دانشیار، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۴- دکترای روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

۵- کارشناس ارشد روان‌سنجی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

۶- دکترای زبان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران.

نشریه سالمندشناسی دوره ۳ شماره ۴ بهار ۱۳۹۸، ۱-۱۰

چکیده

مقدمه: سالمندی یکی از اصلی‌ترین دوره‌های زندگی بشر است که به دلیل ماهیت آن و نزدیکی به زمان مرگ؛ سوالات عمیقی درباره هویت وجودی انسان، اضطراب مرتبط با نابودی و نیستی، بی‌معنایی، عدم امنیت و احساس تنهایی و انزوا را در ذهن اکثر سالمندان ایجاد می‌کند. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش امنیت هستی‌شناختی بر امنیت روانی و اضطراب وجودی سالمندان مراکز نگهداری شهر یاسوج انجام گردید.

روش: این مطالعه از نوع نیمه آزمایشی دو گروهی با پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری دو ماهه بود. جامعه آماری شامل کلیه سالمندان مقیم سرای سالمندان فردوس شهر یاسوج در سال ۱۳۹۷ بود. نمونه آماری نیز ۳۰ نفر از آنها بودند که به شیوه هدفمند انتخاب و با گمارش تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۵ نفر) جایگزین شدند. گروه آزمایش در ۶ جلسه به صورت هفته‌ای یک جلسه ۴۵ دقیقه‌ای، برنامه آموزش امنیت هستی‌شناختی مبتنی بر نظریه گیدنز را دریافت نمودند در حالی که گروه کنترل در طول پژوهش، هیچ‌گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. سپس افراد هر دو گروه تحت پس‌آزمون و پیگیری قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات نیز پرسشنامه‌های امنیت روانی (ادمونسون، ۱۹۹۹) و اضطراب وجودی (ویمز و همکاران، ۲۰۰۴) بودند و داده‌های تحقیق با استفاده از روش تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ تجزیه و تحلیل گردیدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد آموزش امنیت هستی‌شناختی تأثیر معنادار بر امنیت روانی ($P < 0/001$) و اضطراب وجودی ($P < 0/05$) سالمندان مقیم سرای سالمندان دارد لیکن این معناداری برای امنیت روانی در مرحله پیگیری تداوم نداشت ($P > 0/05$). بر این اساس، این نوع از آموزش توانسته است منجر به افزایش امنیت روانی و کاهش اضطراب وجودی سالمندان مراکز نگهداری گردد. نتیجه‌گیری: آموزش امنیت هستی‌شناختی ضمن بهبود امنیت روانی سالمندان، بخشی از اضطراب وجودی آنان را نیز کاهش می‌دهد بنابراین می‌تواند به عنوان یک روش آموزشی کارآمد برای سالمندان مورد استفاده قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: امنیت هستی‌شناختی، امنیت روانی، اضطراب وجودی، سالمندان.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۲/۵

مقدمه

یکی از مسائل مهم قرن حاضر، پدیده پیری (سالمندی) است و جمعیت جهان به سرعت به سمت سالخورده شدن پیش می‌رود (۱). بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت سالمند ایران در حدود ۹ درصد است و پیش‌بینی می‌شود این رقم تا سال ۱۴۳۰ به ۳۰ درصد برسد (۲). بر این اساس در سال ۱۴۳۰، درصد جمعیت سالمند ایران از میانگین جهان و آسیا بیشتر خواهد بود (۳)؛ به بیان دیگر، هرم سنی کشور تا سال ۱۴۳۰ استوانه‌ای می‌شود و به تعبیری، "سونامی سالمندی" در راه است (۴). در این میان، آنچه مشخص است این است که دوره سالمندی به طور طبیعی، مشکلات جسمی و روانشناختی به همراه دارد (۵) به طوری که با افزایش عمر به ویژه پس از ۶۰ سالگی، اغلب کارکردهای فیزیولوژیکی و مکانیکی بدن کاهش یافته (۶)، درصد ابتلا به بیماری‌های مزمن جسمی و روانی ناتوان‌کننده افزایش می‌یابد (۷) و به دلیل ماهیت این دوره و نزدیکی به زمان مرگ، سؤالات عمیقی درباره هویت وجودی انسان، اضطراب مرتبط با نابودی و نیستی، بی‌معنایی، عدم امنیت، احساس تنهایی و انزوا و مسائل دیگر مرتبط با هستی و وجود در ذهن سالمندان شکل می‌گیرد (۸،۹).

هستی‌شناسی یا وجودگرایی یکی از جنبش‌های فلسفی اجتماعی دوران معاصر است که به عنوان واکنشی به رویکردهای مصرف‌گرایی، مادی‌گرایی، ازخودبیگانگی و اسارت بشر و عدم توجه به دغدغه‌های اصیل انسان مطرح شد (۱۰). این رویکرد در حوزه روانشناسی به عنوان وضعیتی مشترک برای همه افراد بدون توجه به مذهب، فرهنگ، قومیت و نژاد؛ به بررسی مسائل محوری و عمیق مانند تنهایی، بی‌هدفی، ترس از مرگ، عدم امنیت و آزادی در حوزه‌های مختلف زندگی می‌پردازد (۱۱) و به جای تأکید بر بهبود بیماری یا به‌کارگیری مطلق تکنیک‌های حل مسأله برای تکلیف دشوار زندگی اصیل بر درک آزادی، مسئولیت و ابراز صادقانه خویش تمرکز دارد (۹). در مجموع، این رویکرد بر چهار نگرانی اصلی مرگ، آزادی در عین حفظ امنیت، تنهایی و بی‌معنایی که در وجود انسان ریشه دارند تأکید دارد (۱۲،۱۳).

مفهوم هستی‌شناسی و امنیت مرتبط با آن نیز یکی از حیطه‌های اصلی مورد بررسی در دیدگاه جامعه‌شناختی آنتونی گیدنز (۱۴) محسوب می‌گردد. گیدنز معتقد است «ایمن بودن از نظر هستی‌شناختی یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاه برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان معمولاً در طول عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند» (۱۵). به بیان ساده‌تر، امنیت هستی‌شناختی از منظر گیدنز، حفاظت و حراست از

تهدیداتی است که به فرد امکان و اجازه می‌دهد تا امید و شهامت خود را برابر هر نوع شرایط مخرب و تضعیف‌کننده‌ای که شاید در آینده با آن مواجه شود حفظ کند» (۱۶). بنابراین از دیدگاه وی، هر عاملی که موجب به خطر افتادن معناها، ارزش‌ها و نمادهای مرتبط با آنان در نزد آدمی گردد، موجب نوعی احساس ناامنی هستی‌شناختی در فرد می‌شود (۱۷).

در این میان، یکی از متغیرهای مرتبط با هستی و وجود که بر کارکرد سالمندان و رضایت آنها از زندگی تأثیرگذار است احساس امنیت می‌باشد (۱۸،۱۹). امنیت، موهبت الهی و نیاز فطری انسان است و به عنوان یکی از انگیزه‌های اساسی بشر به شمار می‌رود تا جایی که آبراهام مازلو (۱۰) آن را به عنوان دومین نیاز اساسی در هرم نیازها مطرح نموده است و ارضای آن به صورت سالم و مطلوب در طول زندگی می‌تواند زمینه دستیابی به نیازهای دیگر مانند عزت نفس، دوست‌داشتن و دوست داشته‌شدن و خودشکوفایی را فراهم نماید (۲۰). نکته تأمل برانگیز در این زمینه، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت است؛ یعنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی، باید از نظر ذهنی نیز امنیت وجود داشته باشد. با توجه به این مسائل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت می‌دانند (۲۱).

امنیت روانی که می‌توان آن را امنیت ذهنی یا احساس امنیت درونی نیز دانست هموارترین بستر رویش خلاقیت‌ها و نوآوری‌های ذهنی است. احساس امنیت روانی از بارزترین ویژگی‌های شخصیتی افراد خلاق و تواناست و مؤثرترین شیوه ترغیب افراد به تفکر و تلاش جهت دستیابی به رشد و پیشرفت در سطوح مختلف فردی، خانوادگی، شغلی و اجتماعی محسوب می‌گردد (۲۲). این مفهوم به محیطی اشاره دارد که به عنوان "یک فضای غیر شخصی و غیر تهدیدآمیز" درک شده است (۲۳). ادمونسون (۲۴) به عنوان یکی از اصلی‌ترین پژوهشگران این حوزه، امنیت روانی را به عنوان یک باور مشترک تعریف کرده است مبنی بر اینکه فضای مرتبط با گروه برای ریسک‌پذیری بین‌فردی امن است. بر این اساس، تحقیقات نشان داده‌اند زمانی که امنیت روانی برقرار باشد افراد به احتمال بیشتری انواع فعالیت‌های مرتبط با پیشرفت و نوآوری را در عمل نشان می‌دهند و دیدگاه بهتری درباره آینده خویش دارند که در سالمندان نیز نمود زیادی دارد (۲۵،۲۶،۱۰).

همچنین علاوه بر امنیت روانی و اهمیت آن در سالمندی، یکی از دغدغه‌ها و نگرانی‌های اصلی سالمندان، اضطراب وجودی است که بیانگر اضطراب بنیادین ناشی از درک بودن (حضور در دنیا) و وجود خویش، محدودیت‌ها، تنگناها و پیامدهای آن می‌باشد (۲۷).

مرگ داشته باشد.

بنابراین با توجه به اینکه با نزدیک شدن به دوره سالمندی، مجموعه تغییراتی از قبیل مرگ عزیزان و همسالان، از دست دادن قدرت، اهداف زندگی، مهارت‌های جسمانی و موقعیت اجتماعی به وقوع می‌پیوندد که امنیت روانی و اضطراب وجودی فرد سالمند را تحت الشعاع قرار می‌دهد و از سوی دیگر، افراد سالمند درصد قابل توجهی از جمعیت کشور ما را به خود اختصاص داده و تعداد آنها نیز در حال افزایش است و نگرانی‌های مرتبط با رویکرد هستی‌شناسی مانند هویت وجودی انسان، اضطراب مرتبط با نابودی و نیستی، بی‌معنایی، عدم امنیت و احساس تنهایی و انزوا نیز در این گروه سنی فراوانی بالایی دارد؛ آموزش روش‌هایی جهت تقویت و بهبود این مفاهیم در آنها می‌تواند بخشی از نگرانی‌ها و دغدغه‌های روانی آنها را کاهش داده و باعث آرامش خانواده‌ها و مراقبین این گروه سنی نیز گردد. بدیهی است با توجه به اینکه معمولاً پژوهش‌های چندانی نیز متأسفانه به دلیل مشکلات کار با سالمندان در این حوزه انجام نمی‌گیرد انجام پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش امنیت هستی‌شناختی (مبتنی بر نظریه گیدنز) بر امنیت روانی و اضطراب وجودی سالمندان لازم و ضروری بوده است.

روش مطالعه

این مطالعه از نوع کارآزمایی بالینی و طرح نیمه‌آزمایشی دو گروهی با پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری سه‌ماهه بود. با توجه به اینکه در تحقیقات آزمایشی حداقل ۱۵ نفر برای هر گروه (آزمایش و کنترل) توصیه شده است (۳۲) تعداد ۳۰ نفر از سالمندان مقیم سرای سالمندان شهر یاسوج به شیوه نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل (هر گروه ۱۵ نفر) جایگزین شدند و در ۶ جلسه، برنامه آموزش هستی‌شناختی مبتنی بر نظریه گیدنز (۳۳) برای گروه آزمایش اجرا گردید لیکن گروه کنترل هیچ‌گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. اعضای دو گروه قبل و بعد از تشکیل جلسات هستی‌شناختی (مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون) و دو ماه پس از آن (مرحله پیگیری) مجدداً با استفاده از پرسشنامه‌های زیر مورد ارزیابی قرار گرفتند.

پرسشنامه امنیت روانشناختی: پرسشنامه امنیت روانشناختی یک مقیاس ۷ سؤالی است که توسط ادمونسون (۲۴) و به منظور ارزیابی میزان احساس امنیت روانشناختی (امنیت ذهنی) ساخته شد. نمره‌گذاری در این پرسشنامه به صورت مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرتی انجام می‌گیرد؛ بدین صورت که سؤالات ۲، ۴، ۶ و ۷ از صفر: کاملاً مخالفم تا ۴: کاملاً موافقم و سؤالات ۱، ۳ و ۵ از صفر: کاملاً موافقم تا ۴: کاملاً مخالفم (معکوس) نمره‌گذاری می‌گردند. میزان پایایی این پرسشنامه در یک مطالعه (۳۴) با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ،

اضطراب وجودی نوعی تشویش بنیادی یا بی‌قراری است که آدمیان به محض اینکه از بودن (حضور در دنیا) خودشان آگاه می‌شوند آن را تجربه می‌کنند. در واقع اضطراب وجودی احساسی است که با خودآگاهی و آگاهی از آسیب‌پذیری خودمان در زمانی که با امکان مرگمان مواجه می‌شویم همراه است (۲۸). بر این اساس روشن است که رویکرد هستی‌گرایی و روان‌شناسان هستی‌گرا توجه ویژه‌ای به دوران پیری دارند زیرا یکی از مراحل مهم رشد است که احتمالاً بیش از مراحل دیگر با تجربه هیجانات بنیادینی همچون اضطراب مرگ، اضطراب وجودی و ... همراه است (۸) و تبیین مشکلات این حیطه بر اساس نظریه‌های جامعه‌شناختی مانند نظریه گیدنز (۱۴). با توجه به اینکه رویکرد هستی‌شناسی نیز ماهیتاً یک رویکرد بین‌رشته‌ای است می‌تواند به پویایی این رویکرد کمک نموده و درک بهتری نیز از مشکلات مرتبط با هستی و وجود فراهم نماید.

تحقیقات انجام شده در این زمینه نیز بیانگر نقش متغیرهای هستی‌شناختی در احساس امنیت، اعتماد بین‌فردی، کاهش ترس از مرگ و اضطراب وجودی، امیدواری نسبت به آینده و ... می‌باشد. برای مثال حاجی عزیزی، بهمنی، مهدی، منطری توکلی و برشان (۲۹) با بررسی اثربخشی معنا درمانی گروهی، تأثیر معنادار این روش درمانی بر اضطراب مرگ و امید به زندگی سالمندان مقیم مراکز شبانه روزی شهر کرمان را تأیید نمودند. مصطفی‌پور، معتمدی و فرخی (۳۰) نیز نشان دادند معنا درمانی به شیوه گروهی بر کاهش احساس تنهایی و اضطراب مرگ زنان سالمند تأثیر معنادار دارد.

در پژوهش‌های خارجی نیز شیور و میکولینسر (۱۰) با مطالعه نگرانی‌های مرتبط با رویکرد هستی‌شناسی مانند استقلال فردی، کنجکاوی، امید به آینده، معنای زندگی، هدفمندی، اراده آزاد، انتخاب شخصی و معنویت؛ نقش آنها را در زندگی فردی و اجتماعی مهم دانسته و بیان داشته‌اند داشتن یک معنای مشخص از زندگی می‌تواند باعث گردد فرد اهداف روشنی را در زندگی خویش تعیین کرده، امنیت روانی داشته باشند و با آرامش بیشتری خود را برای زندگی پس از مرگ آماده نماید. در پژوهشی دیگر، گیدنز و ساتون (۱۶) با بررسی نقش مفاهیم هستی‌شناختی مانند اعتماد، امنیت، خودکارآمدی، امیدواری، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی و هدفمندی در هویت‌یابی، ترس از مرگ و عدم بیگانگی از خویش نشان دادند عدم برخورداری فرد از این متغیرها می‌تواند زمینه بیگانگی فرد از خویش را ایجاد نموده، امنیت روانی و اجتماعی را مختل و فرد را جهت مقابله با مشکلات روزمره ناتوان نماید. بریتبارت (۳۱) نیز برخی نگرانی‌های مرتبط با هستی‌شناسی را شامل فقدان آزادی، انزوا و تنهایی، عدم مسئولیت‌پذیری و عدم معناداری در زندگی می‌داند که با برخورداری آنها در زندگی، شخص می‌تواند آرامش و امنیت بیشتری داشته، رضایتش از زندگی افزایش یابد و آمادگی بیشتری برای پذیرش جهان پس از

ویژگی‌های روانسنجی مقیاس اضطراب وجودی در سالمندان ایرانی صورت گرفت میزان همسانی درونی (پایایی) این پرسشنامه را با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های مرگ - سرنوشت، بی معنایی - پوچی و احساس گناه - محکومیت به ترتیب ۰/۵۱، ۰/۴۱ و ۰/۵۱. گزارش دادند. در مطالعه حاضر نیز میزان پایایی پرسشنامه اضطراب وجودی برای کل پرسشنامه و سه خرده مقیاس مرگ - سرنوشت، بی معنایی - پوچی و احساس گناه - محکومیت به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۶۵، ۰/۷۵ و ۰/۷۲ به دست آمد.

شیوه اجرا

جهت اجرای جلسات آموزشی، بعد از توجیه اهداف پژوهش و اخذ رضایت کتبی از آزمودنی‌ها، ۶ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای آموزش امنیت هستی‌شناختی (هر هفته یک جلسه) برای گروه آزمایش اجرا گردید که اهداف جلسات و شرح هر یک از آنها در ادامه آمده است (جدول ۱).

۰/۷۱ و در مطالعه دیگر (۳۵) نیز با محاسبه همین روش، ۰/۷۳ گزارش گردید. در پژوهش حاضر نیز میزان پایایی پرسشنامه امنیت روانشناختی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد. پرسشنامه اضطراب وجودی: این پرسشنامه که توسط ویمز، کاستا، دیهون و برمن (۲۷) جهت سنجش اضطراب وجودی مبتنی بر نظریه تیلیش (۳۶) ساخته شد دارای ۱۳ گویه است و سه عامل مرگ - سرنوشت (گویه های ۱، ۲، ۱۰، ۱۱ و ۱۲)، بی معنایی - پوچی (گویه های ۳، ۷، ۸ و ۱۳) و احساس گناه - محکومیت (گویه های ۴، ۵، ۶ و ۹) را اندازه‌گیری می‌کند. ضمناً نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت ۵ درجه‌ای لیکرتی از صفر: اصلاً تا ۴: خیلی زیاد است.

ویمز و همکاران (۲۷) میزان پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ، ۰/۷۱ و با روش بازآزمایی، ۰/۷۲ به دست آوردند. اعتماد و همکاران (۸) نیز در مطالعه خویش که با هدف بررسی

جدول ۱: اهداف و محتوای جلسات آموزش هستی‌شناسی (۳۳)

جلسه	هدف جلسه	شرح جلسه
اول	معارفه و آشنایی و توصیف دوره سالمندی و مسائل آن	آشنایی آزمودنی‌ها با همدیگر و درمانگر، تبیین اهداف کلی جلسات آموزشی و بیان قوانین کلی مربوط به شرکت در جلسات، آشنایی با دوره سالمندی و مسائل آن.
دوم	اعتماد اجتماعی و امنیت روانی	شناخت اعتماد اجتماعی و اهمیت این مفاهیم در زندگی روزمره و رضایت یا عدم رضایت از زندگی.
سوم	معنادگی، امیدواری و هدفمندی	تعریف مفاهیم معنا، امید و هدفمندی در زندگی و بیان ارتباط بین آنها و تبیین ارتباط این مفاهیم با مشکلات سالمندی و نقش آنها در کنار آمدن با مرگ و نیستی.
چهارم	حق انتخاب و اراده آزاد	بیان نقش و اهمیت انتخاب و استقلال فردی در دستیابی به اهداف و راهکارهای رفع موانع موجود در دوره سالمندی.
پنجم	انزوای هستی‌شناسی و معنویت	آگاه‌سازی سالمندان درباره مفهوم اضطراب تنهایی بنیادین و اضطراب وجودی و بیان نقش معنویت در کنار آمدن با مفهوم مرگ و نیستی و زندگی پس از مرگ.
ششم	خودکارآمدی، تاب‌آوری و جمع بندی	بیان منابع خودکارآمدی و راهکارهای تقویت آن در زندگی سالمندان و نقش تاب‌آوری در مقابله با مشکلات و چالش‌های روزمره آنان، جمع‌بندی مطالب جلسات قبل.

یافته‌ها

در این قسمت یافته‌های توصیفی مربوط به میانگین و انحراف معیار متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی) در سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به تفکیک گروه آمده است (جدول ۲).

ضمناً داده‌های تحقیق حاضر جهت تحلیل وارد نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ شدند و با توجه به بررسی تغییرات متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی) در دو گروه آزمایش و کنترل و سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری از آزمون تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر نیز جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار امنیت روانی و اضطراب وجودی سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به تفکیک گروه

متغیر	گروه	پیش‌آزمون	پیش‌آزمون	پیگیری
امنیت روانی	آزمایش	۶/۸۰ ± ۱/۶۹	۱۵/۷۳ ± ۳/۷۶	۱۷/۹۳ ± ۴/۶۵
	کنترل	۵/۴۶ ± ۱/۹۵	۹/۸۶ ± ۳/۷۶	۹/۴۶ ± ۴/۴۰
اضطراب وجودی	آزمایش	۲۳/۹۳ ± ۴/۶۰	۱۸/۸۰ ± ۳/۵۲	۹/۸۶ ± ۳/۵۴
	کنترل	۲۴/۰۰ ± ۳/۴۲	۲۶/۰۰ ± ۵/۰۴	۳۰/۸۶ ± ۷/۰۳

(آزمون لوین) به عنوان دو پیش‌فرض آزمون تحلیل واریانس اندازه گیری مکرر بیانگر رعایت این دو پیش‌فرض بود (جدول ۳).

در ابتدا باید گفت بررسی پیش‌فرض‌های نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته (آزمون شاپیرو - ویلک) و برابری واریانس خطای متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی) در دو گروه

جدول ۳: نتایج آزمون‌های شاپیرو-ویلک و لوین متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی)

پیش‌آزمون				پیش‌آزمون				پیش‌آزمون				متغیر
لوین		شاپیرو - ویلک		لوین		شاپیرو - ویلک		لوین		شاپیرو - ویلک		
Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	
امنیت روانی	۰/۲۸	۱/۱۸	۰/۰۸	۰/۹۴	۰/۵۶	۰/۳۴	۰/۱۷	۰/۹۵	۰/۶۳	۰/۲۳	۰/۰۶	۰/۹۱
اضطراب مرگ	۰/۶۹	۰/۱۶	۰/۰۶	۰/۹۲	۰/۸۲	۴/۸۱	۰/۴۲	۰/۹۷	۰/۳۳	۰/۹۸	۰/۰۷	۰/۹۳

همچنین بررسی نتایج دو پیش‌فرض دیگر تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر یعنی آزمون ماچلی (موجلی) جهت برقراری شرط کرویت و آزمون M باکس برای بررسی برابری ماتریس واریانس-کوواریانس نشان داد مقادیر مربوط به آزمون ماچلی و آزمون M باکس به ترتیب برای امنیت روانی ($F=۰/۹۳, P=۰/۳۶۲$) و ($F=۰/۲۳, P=۰/۹۶۷$) و برای اضطراب وجودی نیز ($F=۰/۰۱, P=۰/۰۰۱$)

همچنین بررسی نتایج دو پیش‌فرض دیگر تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر یعنی آزمون ماچلی (موجلی) جهت برقراری شرط کرویت و آزمون M باکس برای بررسی برابری ماتریس واریانس-کوواریانس نشان داد مقادیر مربوط به آزمون ماچلی و آزمون M باکس به ترتیب برای امنیت روانی ($F=۰/۹۳, P=۰/۳۶۲$) و ($F=۰/۲۳, P=۰/۹۶۷$) و برای اضطراب وجودی نیز ($F=۰/۰۱, P=۰/۰۰۱$)

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر متغیرهای وابسته برای اثرات بین‌گروهی و تعامل

متغیر	منبع تغییرات	مقدار	F	درجه آزادی فرض	درجه آزادی خطا	سطح معناداری	ضریب اتا
امنیت روانی	آزمون	۰/۸۲	۶۲/۳۳	۲	۲۷	۰/۰۰۱	۰/۸۲۲
	آزمون × عضویت گروهی	۰/۴۴	۱۰/۶۰	۲	۲۷	۰/۰۰۱	۰/۴۴
اضطراب وجودی	آزمون	۰/۲۲	۳/۷۸	۲	۲۷	۰/۰۳۵	۰/۲۱۹
	آزمون × عضویت گروهی	۰/۷۴	۳۹/۵۹	۲	۲۷	۰/۰۰۱	۰/۷۴۶

نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر (جدول ۴) نشان داد عامل آزمون برای امنیت روانی معنادار است به این معنا که تفاوت امنیت روانی در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری بین دو گروه آزمایش و کنترل معنادار گردید ($F=۶۲/۳۳, P=۰/۰۰۱$). همچنین تعامل آزمون با عضویت گروهی نیز معنادار شد و این بدان معناست که اضطراب وجودی بر حسب عضویت گروهی (گروه آزمایش و کنترل) در سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری دارای تفاوت معنادار بوده است ($F=۱۰/۶۰, P=۰/۰۰۱$).

نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر (جدول ۴) نشان داد عامل آزمون برای امنیت روانی معنادار است به این معنا که تفاوت امنیت روانی در پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری بین دو گروه آزمایش و کنترل معنادار گردید ($F=۶۲/۳۳, P=۰/۰۰۱$). همچنین تعامل آزمون با عضویت گروهی نیز معنادار شد و این بدان معناست که امنیت روانی بر حسب عضویت گروهی (گروه آزمایش و کنترل) در سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری دارای تفاوت معنادار بوده است ($F=۱۰/۶۰, P=۰/۰۰۱$).

جدول ۵: نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر برای عامل درون‌گروهی و تعامل عامل درون‌گروهی و بین‌گروهی

متغیر	منبع تغییرات	SS	df	MS	F	Sig	Eta
امنیت روانی	آزمون	۱۰۲۵/۰۸	۲	۵۱۲/۵۴	۷۰/۴۴	۰/۰۰۱	۰/۷۱۶
	آزمون × عضویت گروهی	۱۹۵/۴۸	۲	۹۷/۷۴	۱۳/۴۳	۰/۰۰۱	۰/۳۳۴
اضطراب وجودی	آزمون	۱۹۵/۴۸	۱/۲۸	۱۵۱/۷۱	۶/۲۴	۰/۰۱۲	۰/۱۸۲
	آزمون × عضویت گروهی	۱۶۹۸/۸۲	۱/۲۸	۱۳۱۸/۳۷	۵۴/۲۳	۰/۰۰۱	۰/۶۶

نتایج دیگر نشان داد بین پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در امنیت روانی ($P<۰/۰۰۱$) و اضطراب وجودی ($P<۰/۰۱۲$) تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین تعامل آزمون (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و

نتایج دیگر نشان داد بین پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در امنیت روانی ($P<۰/۰۰۱$) و اضطراب وجودی ($P<۰/۰۱۲$) تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین تعامل آزمون (پیش‌آزمون، پس‌آزمون و

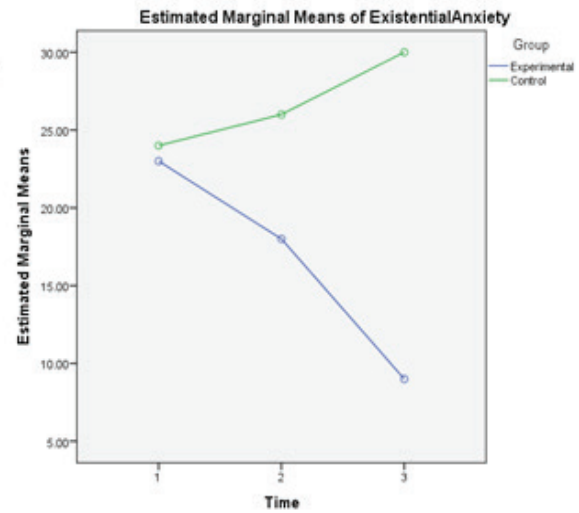
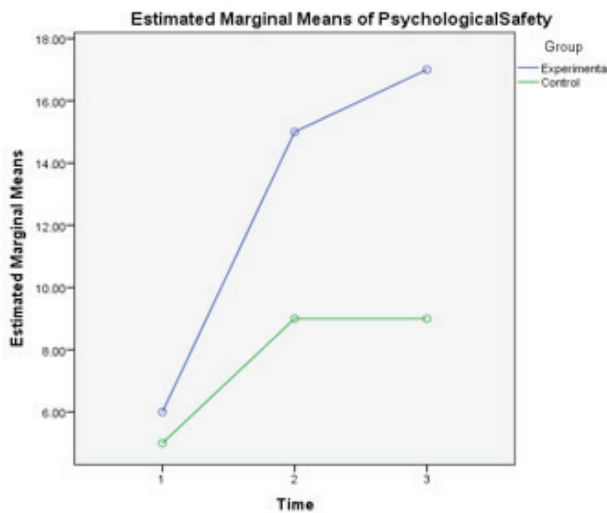
($P < 0/001$) وجود دارد. این نتایج بیانگر است که اثربخشی آموزش هستی‌شناسی بر امنیت روانی و اضطراب وجودی در سالمندان

جدول ۵: نتایج آزمون بونفرونی مقایسه دو به دو متغیرهای وابسته در مراحل پیش‌آزمون (۱)، پس‌آزمون (۲) و پیگیری (۳)

متغیر	مرحله		تفاوت میانگین	خطای استاندارد	سطح معناداری		
	(۱)	(۲)			فاصله اطمینان ۹۵٪	حد پایین	حد بالا
امنیت روانی	(۱)	(۲)	-۶/۶۷	۰/۶۳	۰/۰۰۱	-۸/۲۸	-۵/۰۵
	(۱)	(۳)	-۷/۵۶	۰/۷۸	۰/۰۰۱	-۹/۵۶	-۵/۵۷
	(۲)	(۱)	۶/۶۷	۰/۶۳	۰/۰۰۱	۵/۰۵	۸/۲۸
	(۲)	(۳)	-۰/۹۰	۰/۶۶	۰/۵۵۴	-۲/۵۸	۰/۷۸
	(۳)	(۱)	۷/۵۶	۰/۷۸	۰/۰۰۱	۵/۵۷	۹/۵۶
	(۳)	(۲)	۰/۹۰	۰/۶۶	۰/۵۵۴	-۰/۷۸	۲/۵۸
اضطراب وجودی	(۱)	(۲)	۱/۵۶	۰/۸۵	۰/۲۳۴	-۰/۶۱	۳/۷۴
	(۱)	(۳)	۲/۶۰	۱/۳۴	۰/۰۳۷	۰/۱۷	۷/۰۳
	(۲)	(۱)	-۱/۵۶	۰/۸۵	۰/۲۳۴	-۳/۷۴	۰/۶۱۴
	(۲)	(۳)	۲/۰۳	۰/۷۶	۰/۰۳۸	۰/۰۸۷	۳/۹۸
	(۳)	(۱)	-۳/۶۰	۱/۳۴	۰/۰۳۷	-۷/۰۳	-۰/۱۶۹
	(۳)	(۲)	-۲/۰۳	۰/۷۶	۰/۰۳۸	-۳/۹۸	-۰/۰۸۷

تفاوت در اضطراب وجودی بین دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون نیز مشاهده نگردید ($P > 0/05$). در ادامه می‌توان روند این تغییرات را به صورت نمودارهای تفاوت میانگین دو گروه آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به تفکیک متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی) مشاهده نمود (شکل ۱).

نتایج مقایسه دو به دو (آزمون بونفرونی) بر اساس سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری (جدول ۶) بیانگر عدم تداوم اثربخشی معنادار آموزش هستی‌شناسی بر امنیت روانی سالمندان در مرحله پیگیری بود ($P > 0/05$) اما تأثیر این آموزش بر اضطراب وجودی در مرحله پیگیری نیز تداوم داشت ($P < 0/038$) و این

شکل ۱: روند تغییرات میانگین دو گروه آزمایش و کنترل در مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری به تفکیک متغیرهای وابسته (امنیت روانی و اضطراب وجودی)

آن مانند هدفمندی، اعتماد بین‌فردی، امنیت روانی، انزوای وجودی، معنویت، تاب‌آوری و ... بر احساس امنیت ذهنی و روانی تأثیر معنادار داشته و با آموزش این متغیرها می‌توان امنیت روانی سالمندان را بهبود بخشید. در تبیین این یافته و هماهنگ با پژوهش‌های دیگر (۱۸، ۱۹، ۲۹، ۳۱) باید گفت افرادی که هدف مشخصی در زندگی

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش امنیت هستی‌شناختی بر امنیت روانی و اضطراب وجودی سالمندان انجام گردید. نتایج تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر نشان داد آموزش امنیت هستی‌شناختی مبتنی بر نظریه گیدنز و متغیرهای مرتبط با

با بررسی نقش مفاهیم هستی‌شناختی مانند اعتماد، خودکارآمدی، امیدواری، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، همدلی و هدفمندی در احساس امنیت درونی، هویت‌یابی، ترس از مرگ و عدم بیگانگی از خویش نشان دادند عدم برخورداری فرد از این متغیرها می‌تواند زمینه بیگانگی فرد از خویش را ایجاد نموده، امنیت روانی و اجتماعی را مختل و فرد را جهت مقابله با مشکلات روزمره ناتوان نماید. بریتبارت (۳۱) نیز برخی نگرانی‌های مرتبط با هستی‌شناختی را شامل فقدان آزادی، احساس انزوا و تنهایی فردی و اجتماعی، عدم مسئولیت‌پذیری و عدم معناداری در زندگی می‌داند که با برخورداری آنها در زندگی، شخص می‌تواند آرامش و امنیت بیشتری داشته، رضایتش از زندگی افزایش یابد و آمادگی بیشتری برای پذیرش جهان پس از مرگ داشته باشد.

ذکر این نکته نیز لازم است که عدم معنادار بودن تداوم اثربخشی آموزش هستی‌شناختی بر امنیت روانی در مرحله پیگیری و اضطراب وجودی در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون می‌تواند ناشی از کوتاه بودن زمان جلسات آموزشی، عمیق بودن معانی متغیرهای هستی‌شناختی و نیازمندی بیشتر جهت درک دقیق این مفاهیم است تا بتوان آنها را در زندگی روزمره به کار گرفت. البته با توجه به مشکلات جسمانی سالمندان و خستگی مفرط آنها، پژوهشگران مجبور بودند زمان جلسات را هر چه کمتر انتخاب نمایند. بنابراین به پژوهشگران بعدی توصیه می‌گردد به این مورد توجه کافی نمایند. در پایان باید اشاره نمود مهمترین محدودیت این پژوهش نیز جنسیت بود که با توجه به محدود بودن تعداد مردان سالمند در مراکز مراقبت و مشکلات فراوان دسترسی به آنها، جلسات آموزشی صرفاً برای زنان اجرا گردید. بنابراین امکان تعمیم نتایج این مطالعه به مردان سالمند وجود ندارد. بر این اساس، پیشنهاد می‌گردد پژوهش حاضر بین مردان نیز انجام گیرد و نتایج مربوط به زنان و مردان با هم مقایسه گردد.

نتیجه‌گیری نهایی

آموزش متغیرهای مرتبط با امنیت هستی‌شناختی می‌تواند ضمن کاربرد برای سالمندان به منظور بهبود امنیت ذهنی و روانی آنها، باعث کاهش میزان اضطراب وجودی شده و بخشی از فشارهای روزمره آنها را کاهش دهد.

دارند، به طور منطقی به دیگران اعتماد نموده و روابط اجتماعی مناسبی برقرار می‌کنند، از قابلیت‌های معنوی مانند صداقت، ایمان به قدرت برتر و زندگی پس از مرگ، اخلاق و ... برخوردارند و در برابر مشکلات روزمره تحمل کافی دارند سپری را در برابر خویش ایجاد می‌کنند که از آنها در برابر استرس‌ها و فشارهای متعدد محافظت کرده و امنیت و آرامش درونی را برای آنان به ارمغان می‌آورد. بدیهی است این امنیت ذهنی و روانی به فرد امکان می‌دهد عملکرد مطلوبی در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خویش داشته (۲۲) و همراه با پیشرفت و نوآوری در انواع فعالیت‌ها، دیدگاه بهتری نیز درباره آینده خویش داشته باشد که پیامد آن، افزایش احساس امنیت در محیط خانواده و روابط اجتماعی فرد است (۲۵،۲۶).

همچنین تحلیل واریانس اندازه‌گیری مکرر در پژوهش حاضر بیانگر معنادار بودن اثربخشی آموزش امنیت هستی‌شناختی مبتنی بر نظریه گیدنز و متغیرهای مرتبط با آن بر اضطراب وجودی سالمندان بود، به طوری که آموزش این روش باعث گردید میزان اضطراب و نگرانی ناشی از مفاهیم وجودی مانند مرگ، احساس تنهایی و انزوا، ترس از آینده و ... در سالمندان کاهش یافته و زمینه بهبود روابط فردی و اجتماعی آنان نیز فراهم گردد. آنچه در تبیین این یافته و هماهنگی با پژوهش‌های دیگر (۱۰،۱۶،۳۰،۳۱) نیز می‌توان گفت این است که نگرانی‌های مرتبط با رویکرد هستی‌شناسی مانند استقلال فردی، امید به آینده، معنای زندگی، هدفمندی، اراده آزاد، انتخاب شخصی و معنویت در زندگی فردی و اجتماعی افراد گروه‌های سنی مختلف به ویژه سالمندان اهمیت فراوانی داشته و برخورداری از معنا و هدف مشخص در زندگی می‌تواند باعث گردد فرد اهداف روشنی را در زندگی خویش تعیین کرده، امنیت روانی داشته باشد و با آرامش بیشتری خود را برای زندگی پس از مرگ آماده نماید (۸،۲۹). بدیهی است برخورداری از این متغیرها باعث می‌گردد فرد از محدودیت‌ها، تنگناها و پیامدهای زندگی دنیوی بیشتر آگاه شده، دلبستگی کمتری به مظاهر مادی آن داشته باشد که پیامد آن نیز این است که بهتر می‌تواند این نقصان‌ها را پذیرفته و نگرانی و اضطراب کمتری را در آخرین مرحله زندگی خویش (سالمندی) تجربه نماید و زمینه پذیرش مرگ و پایان زندگی نیز در او ایجاد گردد و انسجام و یکپارچگی بیشتری داشته باشد.

گیدنز و ساتون (۱۶) نیز هماهنگی با نتایج پژوهش حاضر،

in the elderly: the role of mediating self-empowerment, Journal of Aging Psychology, 2019; 4 (3): 197-211.

2. Statistical Center of Iran. The goals of

References

1. Attari B, Monirpour N, Zargham Hejabi M. The relationship of happiness with self-acceptance, appreciation and forgiveness

- census. I.R. Iran. 2019. <https://www.amar.org.ir>
3. World Health Organization: World population ageing. Geneva: world health Organization. 2019.
  4. Boloursaz Mashhadi H. The relationship between emotional intelligence and psychological well-being and self-efficacy in elderly women in Karaj. *Journal of Organizational Behavioral Management in Sport Studies*, 2018; 4 (2), 41-51.
  5. Mostafaei A, Ghaderi D. The Relationship between Emotional Intelligence and Psychological Capital with Elderly Life Satisfaction. *Journal of Gerontology*, 2019; 3 (3): 51 - 58.
  6. Bousquet J, Malva J, Nogues M, Mañas LR, Vellas B, Farrell J, et al. Operational definition of active and healthy aging (AHA): The European innovation partnership (EIP) on AHA reference site questionnaire: Montpellier October 20–21, 2014, Lisbon July 2, 2015. *Journal of the American Medical Directors Association*. 2015; 16(12), 1020 - 1026.
  7. Naseh L, Sheikhi RA, Rafiei H. General self-efficacy and its related factors in the elderly living in the elderly. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*, 2016; 26 (80): 90-97.
  8. Etemad J, Dehghan Menshadi Z, Mozafari N. Psychometric Properties of Existential Anxiety Scale in the Elderly. *Journal of Gerontology*, 2016; 1(3): 39 - 48.
  9. Su H, Cao J, Zhou Y, Wang L, Xiang L. The mediating effect of coping style on personality and mental health among elderly Chinese empty-nester: A cross-sectional. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 2018; 75, 197 - 201.
  10. Shaver PR, Mikulincer M. *Meaning, Mortality, and Choice: The Social Psychology of Existential Concerns*. American Psychological Association Press, 2012.
  11. Udo C, Melin-Johansson CH, Danielson E. Existential Issues Among Health Care Staff in Surgical Cancer Care Discussions in Supervision Sessions. *European Journal of Oncology Nursing*, 2011; 15, 447-453.
  12. Nazari ZM, Zarghami S. *Existential Psychotherapy: Individual and Group Therapy*. Tehran: Pazineh Publishing, 2009.
  13. Corsini RJ. Handbook of Innovative Therapies. *Journal of Palliative Medicine*, 2008; 9 (6), 1376-1387.
  14. Giddens A. *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford University Press, 2002.
  15. Hosseini Beheshti M, Ezheie F. Design and implementation of the ontology of basic sciences based on the concepts and relationships in related thesauri. *Journal of Processing and Managing Information*, 2015; 30 (3), 677-696.
  16. Giddens A, Sutton PW. *Sociology*. London: Polity Press, 2014.
  17. Maktoubian M, Dezfulian A. An overview of the ideas of the last modernist sociologist Antony Giddens. Third National Conference on Sociology and Social Sciences, 2015.
  18. Montazerol Hojja M, Sharifnejad M, Rajabi M. Measurement of physical factors affecting the sense of security in urban spaces from the viewpoint of the elderly (Case study: Khan Square, Yazd). *Journal of Iranian Architecture and Urban Development*, 2019; 9 (15), 91-105.
  19. Isa Loo SH, Jom'ehpour M, Khaksari Rafsanjani A. The needs and problems of the elderly in urban space. *Journal of Social Work Research*, 2015; 2 (6), 1-41.
  20. Neyazi M, Shadfar Y. The relationship between the level of social trust and the sense of social security among women in the north (1 and 2) and southern regions (19 and 20) in Tehran. *Journal of Urban Studies*, 2011; 1 (1), 16-21.
  21. Hamidipoor R, Rajabi F. Predicting the sense of social security based on social identity, cultural intelligence and spirituality. *Journal of Strategic Research on Security and Social Order*, 2018; 7 (1): 97-111.
  22. Shams Morkani GH, Mokhtari S, Zrmandae M. Investigating the relationship between silence, psychological security and employee silence. *Quarterly Journal of New*

- Thoughts of Education, 13 (2), 7-24.
23. Hirak R, Chunyan PA, Carmeli A, Schaubroeck JM. Linking leader inclusiveness to work unit performance: the importance of psychological safety and learning from failures. *Journal of Elsevier*. 2012; 23, 107-117.
  24. Edmondson A. Psychological safety and learning behavior in work teams. *Journal of Administrative Science Quarterly*. 1999; 44, 350-383.
  25. Gong Y, Wang M, Haung JC. Unfolding the proactive process for creativity: Integration of the employee proactivity, information exchange and psychological safety prospective. *Journal of Management*. 2012; 38 (5), 1611-1633.
  26. Higgins M, Ishimura A, Holcombe R, Fowler A. Examining organizational learning in schools: The role of psychological safety, experimentation and leadership that reinforces learning. *Journal of Spring*. 2012; 13, 67-94.
  27. Weems CF, Costa NM, Dehon CH, Berman SL. Paul Tillich's theory of existential anxiety: A preliminary conceptual and empirical examination. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*. 2004; 4, 383-399.
  28. Van Deurzen E. *Existential counseling and psychotherapy in practice*. london: SAGE publication, 2002.
  29. Hajiazizi AH, Bahmani B, Mahdi N, Manzari Tavakoli V, Barshan A. Effectiveness of Group Logo therapy on Death Anxiety and Life Expectancy of the Elderly Living in Boarding Houses in Kerman. *SAJA*. 2017; 12 (2), 220-231.
  30. Mostafapour V, Motamedi A, Farrokhi H. The Effectiveness of Group Therapy on Self-Esteem and Death Anxiety in Older Women. *Journal of Women and Culture*, 2019; 9 (36), 23-36.
  31. Breitbart W. Existential isolation. *Journal of Palliate Support Care*. 2017; 15 (4), 403-404.
  32. Delavar A. *Research Methods in Psychology and Educational Sciences*. Tehran: Virayesh Publishing, 2018.
  33. Karandish M, Mahdad A, Golparvar M. Developing an ontology curriculum based on Giddens theory and determining its effectiveness on job alienation, job burnout, marital satisfaction, role conflict and role ambiguity in prison staff in Kohgiluyeh and Boyer Ahmad. Ph.D. in Psychology, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan).
  34. Hosseinpour D, Ermandi M, Valdi R. The Impact of Psychological Capital on Knowledge Sharing with the Intermediary of Psychological Security: Case; Sharif University of Technology. *Research and Planning in Higher Education*, 2016; 22 (4), 133-154.
  35. Ghanbari S, Zandi KH, Dehghan, A. Analysis of genuine leadership relations, psychological security and organizational citizenship behavior. *Journal of State Administration Mission*, 2016; 7 (22): 35-45.
  36. Tillich P. *The Courage to Be*. New Haven, CT: Yale University Press, 1952.